

Tom Mikkers bepleit spiritualiteit van de verdraagzaamheid

‘Dicht die gapende kloof

Hij vindt het ‘minder, minder, minder’ van de PVV griezelig, maar je moet de stemmers op deze partij vervolgens niet met z’n allen wegzetten als foute mensen met angst voor vreemdelingen. Dat heeft D66 volgens Tom Mikkers - secretaris van de Remonstrantse Broederschap - te veel gedaan. Hij pleit voor dialoog en het bouwen van bruggen.

Jan Spijk

Gemakkelijk is het niet om de ander te omhelzen, erkent hij volmondig. ‘Ook ik kan behoorlijk onverdraagzaam zijn’, schrijft hij in zijn boek ‘Het voelt echt goed, spiritualiteit van de verdraagzaamheid’.

Wees niet bang voor de waarheid

Heb geen angst voor het woord

Huiver niet voor geaardheid

die bij anderen hoort

Laat een ander zijn leven

Gun een ander zijn geloof

Geef wat jou is gegeven

Dicht die gapende kloof

Dit lied (tekst Coot van Doesburgh uit de bundel LICHT) werd gezongen tijdens de speciale kerkdienst op 24 maart 2014 in de Haagse Kloosterkerk. Allemaal naar aanleiding van het ‘minder, minder, minder’ dat klonk in een Haags café tijdens de uitslagenavond van de gemeenteraadsverkiezingen. Tom Mikkers zat op de uitslagenavond (19 maart 2014) net als veel andere Nederlanders naar de tv te kijken. In herinnering: ‘Ik vind de politiek steeds meer een artiestenarena, maar zo’n verkiezingsavond is net een avondje songfestival als de uitslagen binnenkomen.’ Hij zag dat in zijn stad – Den Haag – de PVV één van de winnaars was. De aanhangers van Wilders vierden dat uitbundig. ‘Na het ‘minder, minder, minder’ zag ik wel dat Twitter

Tom Mikkers: ‘Spiritueel vind ik het individualisme te mager’.

ontplofte. Zelf was ik op dat moment meer toeschouwer. Zo zit ik nu eenmaal in elkaar. Ik vond het naar, wrang, over de grens heen en de toon was heel erg vervelend.’

De volgende dag was Mikkers bij de IKON voor een vergadering van de lidkerken van de omroep. IKON-directeur Ton van Dijk was nog steeds boos op de uitspraken van Wilders en wilde actie. Zelf had Mikkers helemaal geen plannen om de actiekar te gaan trekken. ‘s Middags hing Karin van den Broeke (preses Protestantse Kerk in Nederland) aan de lijn met ongeveer hetzelfde verzoek om ‘mee te denken met een groepje’. In zijn hoofd groeiden echter steeds meer bezwaren en bedenkingen om vanuit de kerk actie te ondernemen tegen het ‘minder, minder, minder’-geluid. ‘Ik heb toen ’s avonds wel iets op de mail gezet. Mooi hoor dat de kerk oproept tot verdraagzaamheid, maar dan weet ik nog wel een paar dossiers waar de kerk steken heeft laten vallen. Vrouwen- en homorechten bijvoorbeeld. Het vrouwelijk kiesrecht is echt niet aan de kerk te danken. Orthodox Nederland heeft heel lang de apartheid gesteund. Moet de kerk nu het morele geweten van Nederland zijn?’ Een dag daarna kwam er echter in zijn eigen woorden een derde bootje voorbij: de communicatiemedewerker van de PKN. Met opnieuw het verzoek mee te werken. Uiteindelijk zegde Mikkers toen toe tijdens de dienst in de Kloosterkerk te zullen spreken.

Verkeerde been

De volle kerk werd die zondag aanvankelijk wel op het verkeerde been gezet. Hij zei toen: ‘Ik kan behoorlijk onverdraagzaam zijn. Ik merk bijvoorbeeld dat ik er moeite mee heb wanneer in godsdiensten vrouwen buitenspel gezet worden. En ik heb ook last van mensen die in naam van God of Allah zich uitspreken tegen mijn homoseksualiteit, en mijn huwelijk (met een

man dus) van mindere zo niet van nul en generlei waarde vinden.’ Maar dat kan in zijn ogen nooit het laatste woord zijn. Vanuit het christelijk geloof is zijn overtuiging dat we in deze wereld aardiger, hoffelijker en gastvrijder moeten zijn. ‘Wie zijn eigen blikveld opgeeft, komt dicht bij iets dat Jezus ons wil geven: liefde en verbondenheid met ieder die lijdt en sterft.’

Hij vond het thema nog niet helemaal goed uitgewerkt en besloot een boek te schrijven. In het lied van Coot van Doesburgh (‘Wees niet bang’) wordt opgeroepen de gapende kloof te dichtten. De kloof tussen mensen die gevoelig zijn voor populisme (met angst voor groeiende immigratie) en de zogenaamde gutmensen, die soms met dédain op de eerste groep neerkijken. Dat moet anders, aldus Tom Mikkers in zijn boek waar vaak de term spiritualiteit valt. Hij noemt dat ‘een geestelijke levenshouding’, die er voor kan zorgen dat je je verdraagzaam opstelt tegenover de ander.

Individualisering

Hij ziet enkele belangrijke obstakels om tot die verdraagzaamheid te komen. In zijn boek komt de bijna vergoddelijking van het ‘eigen ik’ in de huidige samenleving (‘het individu is onaantastbaar geworden’) uitgebreid aan bod. Mikkers: ‘Ik ben uiteraard voor het individu. Wij komen uit een periode toen Nederland verzuild was. Spiritueel vind ik het individualisme echter te mager. We leven hier met z’n allen op deze wereld. Te veel zie ik dat als mensen ergens goed in zijn, dat als hun eigen verdienste zien. Dat hoort bij mij. Ik moet mijzelf kunnen zijn, ook zo’n vreselijk zinnetje. Daar zit een mensvisie achter die op den duur tekort schiet. Je moet nu eenmaal in het leven dingen tegen je zin doen en dan kun je even niet jezelf zijn.’ In de ogen van Mikkers moeten mensen uit dat ‘eigen ik’ komen en meer gemeenschapszin zoeken. Daarom moeten we verbinding zoeken met de ander, de overeenkomsten met de ander beter gaan zien, onszelf relativeren, maar ook de geloofsdoctrine toetsen aan de ervaring. ‘Eeuwenlang heeft de godsdienstige doctrine als

vindplaats van geloof prima gefunctioneerd. Het getuigt van minachting om die gedachten, die mensen door de eeuwen heen hebben geformuleerd om het lijden te kunnen uithouden, in een ommezwaai af te serveren’, schrijft hij in zijn boek.

Terug naar de ‘gapende kloof’. Die werd enkele weken heel erg duidelijk toen zowel D66-fractievoorzitter Robert van Asten als Léon de Jong, fractievoorzitter van de PVV in de Haagse gemeenteraad, een opiniestuk schreven voor dagblad Trouw over het migratievraagstuk. Totaal verschillende standpunten: de voordelen van zo veel nationaliteiten in één stad versus het gevaar van de islamisering van de samenleving. Hoe maak je die verbinding als mensen zo hun eigen gelijk willen halen? Mikkers: ‘Als je mensen bij elkaar zet, dan ontstaat er altijd een

‘Als je mensen bij elkaar zet, dan ontstaat er altijd een gesprek’

gesprek. Ook met deze twee politici. Stuur ze een week met vakantie en misschien komen ze er aan het eind van de week achter dat ze dezelfde zorgen hebben. Misschien streven ze wel dezelfde veiligheid na.’

Radiospotjes

‘Mijn God is een paradijsvogel, bont en veelkleurig.’ Daarmee opent de site van de Remonstrantse Broederschap. Als enige kerkgenootschap maakte de Remonstrantse Broederschap het afgelopen jaar radiospotjes om de andere kant van de kerk te laten zien. Mikkers is er trots op dat dit nieuwe vrienden voor de kerk opleverde, waarmee het aantal leden op peil bleef. ‘We bellen mensen altijd op die zich als vriend aanmelden. Sommigen hebben door die campagne net dat laatste duwtje gekregen of steunen ons gedachtegoed al heel lang. Belangrijke doelgroep waren mensen die op het punt stonden hun kerk te verlaten en wij zijn dan voor hen een asielkerk.’ Zelf hoopt hij met die spotjes dat mensen toch het idee krijgen dat de oude spiritualiteit uit het christendom ook in deze tijd ‘te pruimen is’. Nu zijn religies ook niet altijd bakens

Tom Mikkers, ‘Het voelt echt goed, spiritualiteit van de verdraagzaamheid’ (64 pagina’s), uitgeverij Meinema, Zoetermeer, 2014.

van verdraagzaamheid. Hij vindt het daarom ook wel logisch dat politieke partijen in Nederland worstelen hoe om te gaan met bijvoorbeeld de islam. Hij schrok vorig jaar toen hij op de Haagse Hogeschool een toespraak hield over religie en homoseksualiteit. De toekomstige HBO-zorgprofessionals – voornamelijk moslima’s – waren zeer uitgesproken over homoseksualiteit. ‘Er werd heel serieus de vraag gesteld of je als verzorgende de zorg kon weigeren aan homo’s. Ze gingen er keihard in. Hoe verhoud je je dan tegenover zo’n groep? Ik moet dan denken aan die onderwijzeres in Amsterdam toen het op een vmbo-school ging over de ontkenning van de holocaust. Ze begon te zeggen dat ze van alle leerlingen houdt, maar – zo voegde ze er aan toe - dit kan echt niet. Spreek dat eerste altijd uit: ik houd van jullie allemaal en ga dan pas het gesprek aan.’